

RAAP-NOTITIE 6080

Plangebied Oevertje te Nijveen

Gemeente Meppel

Archeologisch vooronderzoek:
een bureau- en karterend booronderzoek

RAAP

4000 voor Chr.

3750 voor Chr.

2200 voor Chr.

700 voor Chr.

150 na Chr.

320 na Chr.

250 na Chr.

1650 na Chr.

Colofon

Opdrachtgever: RHO adviseurs voor leefruimte

Titel: Plangebied Overtje te Nijeveen, gemeente Meppel; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek

Status: eindversie

Datum: 19 September 2017

Auteur: *E.J.M. van der Zwet*

Projectcode: METO

Bestandsnaam: NO6080_METO

Projectleider: drs. J.L. van Beek

Projectmedewerker: T.M. Perger & E.J.M. van der Zwet

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 4562758100

Autorisatie: drs J.Y. Huis in 't Veld

Bevoegde overheid: gemeente Meppel

ISSN: 0925-6369

RAAP

Leeuwenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

e-mail: raap@raap.nl

www.raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2017

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Inleiding

1.1 Administratieve gegevens

- *type onderzoek*: een bureau- en karterend booronderzoek
- *bevoegde overheid*: gemeente Meppel
- *datum veldonderzoek*: 06-09-2017
- *locatie*:
  - *naam*: Plangebied Oevertje te Nijeveen
  - *plaats*: Nijeveen
  - *gemeente*: Meppel
  - *provincie*: Drenthe
  - *oppervlakte plangebied*: ca. 0,73 hectare
  - *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 16G
  - *centrumcoördinaten (X/Y)*: 207.636 – 527.364
- *afbakening onderzoekszone*: straal van 300 m rondom het plangebied
- *ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer*: 4562758100
- *documentatie*: De documentatie van het project wordt bij RAAP bewaard onder de projectcode METO en wordt met eventuele vondsten binnen een termijn van 2 jaar overgedragen aan het Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis.

1.2 Aanleiding en doelstelling

In het plangebied zijn bodemingrepen gepland (zie § 2.6 voor een uitgebreide beschrijving) die mogelijk bedreigend zijn voor eventuele archeologische resten. Ten behoeve van de omgevingsvergunning zijn daarom op basis van de richtlijnen van de archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart van de gemeente Meppel een bureau- en karterend booronderzoek uitgevoerd. De doelstelling van het onderzoek is het vaststellen van de archeologische waarde van het plangebied. Hiertoe is inzicht in de bodemopbouw en de gaafheid ervan van belang en dient te worden onderzocht of in het terrein archeologische resten aanwezig zijn.

1.3 Onderzoeksvragen

- Zijn de archeologisch relevante lagen in het plangebied intact?
- Heeft dat gevolgen voor de archeologische verwachting?
- Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?
- Is archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk?

1.4 Randvoorwaarden

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep. De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.0), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als norm.

RAAP is gecertificeerd voor de protocollen 4001 Programma van eisen, 4002 Bureauonderzoek, 4003 Inventariserend veldonderzoek (landbodems), onderdelen proefsleuven en overig, 4004 Opgraven (landbodems) en 4006 Specialistisch onderzoek.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek dient om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Hiervoor worden verschillende bronnen gebruikt (zie literatuurlijst). Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

Archeologische perioden			
Tijdperk		Datering	
Recente tijd		1945	
	Nieuwe tijd	C	1850
		B	1650
A		1500	
Middeleeuwen	Laat B	1250	
	Laat A	1050	
	Vroeg	D: Ottoonse tijd	900
		C: Karolingische tijd	725
		B: Merovingische tijd	525
		A: Volksverhuizingstijd	450
Romeinse tijd	Laat	270	
	Midden	70 na Chr.	
	Vroeg	15 voor Chr.	
Prehistorie	IJzertijd	Laat	250
		Midden	500
		Vroeg	800
	Bronstijd	Laat	1100
		Midden	1800
		Vroeg	2000
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850
		Midden	4200
		Vroeg	4900/5300
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450
		Midden	8640
		Vroeg	9700
	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	12.500
		Jong B	16.000
		Jong A	35.000
Midden		250.000	
Oud			

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

2.2 Geomorfologie en bodem

- *Geomorfologie volgens geomorfologische kaart (ontleend aan ARCHIS)*: bebouwd (code B). In de directe omgeving is een vlakte van ten dele verspoelde dekzanden gekarteerd, vervlakt door veen en/of overstromingsmateriaal (code 2M14). Verwacht wordt dat dit ook in het plangebied het geval is.
- *bodem volgens bodemkaart*: bebouwd, maar gezien de omliggende bodemeenheden betreft het veldpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand (Stiboka, 1988: code Hn21).

2.3 Archeologische gegevens

- *bekende archeologische vindplaatsen/onderzoeken*: volgens het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS3) is in een straal van circa 300 m rond het plangebied een vondstmelding bekend (zaakidentificatie nummer 3025522100). Het betreft middeleeuws aardewerk, waaronder scherven van Jacobakannen, gevonden bij wegwerkzaamheden bij de kruising van de Meppelerweg en Kolderveen.

Ten noorden van het plangebied heeft in 2012 een verkennend archeologisch booronderzoek plaatsgevonden (zaakidentificatie nummer 2376649100). De bodem bestond uit een bouwvoor op een antropogene laag (met vondsten uit de 18e eeuw), op een veenlaag op dekzand. In één boring is in de top van het dekzand een podzol aangetroffen. Deze is bemonsterd met een megabor en het hiermee opgeboorde sediment is gezeefd over een zeef met een diameter van 4 mm. Dit heeft geen archeologische indicatoren opgeleverd.

In 2011 is de vernieuwing van het riool in de Dorpsstraat archeologisch begeleid (Krol, 2012). De top van het dekzand was hier deels intact (B-horizont). Het onderzoek leverde geen archeologische sporen en vondsten op.

2.4 Historische situatie

- *historisch gebruik*: het dorp Nijeveen is ontstaan in de Middeleeuwen (<http://www.encyclopediedrenthe.nl/Nijeveen>). Vanuit de veendijk, de huidige Dorpsstraat, werd het achterliggende veengebied ontgonnen. Op de kadastrale minuut en historische kaarten uit het begin van de 19^e eeuw bevindt zich aan beide zijden van de weg lintbebouwing, met daarachter langgerekte smalle percelen die haaks op de weg staan. Deze situatie is lange tijd ongewijzigd gebleven. Vanaf 1850 staat direct ten zuiden van het plangebied een molen afgebeeld. Na 1887 komen er drie gebouwen in het plangebied voor en vanaf de jaren 60-70 van de 20e eeuw wordt het plangebied ontwikkeld tot woonwijk (<http://topotijdreis.nl>). Recentelijk is de bebouwing binnen het plangebied afgebroken.
- *consequentie voor de archeologie (verwachting, verstoringen, resten van historische bebouwing)*: in het plangebied kunnen historische bebouwingsresten aanwezig zijn, die kunnen date-

ren uit het einde van de 19de eeuw. Op basis van de historische gegevens kan niet bepaald worden in welke mate de bodem in het plangebied is verstoord.

2.5 Huidige en toekomstige situatie

- *huidig gebruik*: tot voor kort hebben in het plangebied verschillende woonhuizen gestaan, die onlangs zijn gesloopt. Het plangebied ligt nu braak en is ingezaaid met gras.
- *toekomstig gebruik*: in het plangebied zijn nieuwe woonhuizen gepland. De verstoringsdiepte van de geplande ingrepen is niet bekend.
- *consequentie voor de archeologie (verstoring, methodiek veldonderzoek)*: Een deel van het plangebied is verstoord geraakt door de bebouwing uit de jaren 60-70 van de 20e eeuw. In welke mate de voormalige woonhuizen en de sloop daarvan de bodem verstoord hebben is onduidelijk. De geplande werkzaamheden kunnen leiden tot verdere verstoring van de eventueel aanwezige archeologische resten.

2.6 Gespecificeerde archeologische verwachting/advies

- *archeologische verwachting*: volgens de gemeentelijke archeologische advieskaart van de gemeente Meppel ligt het plangebied in een zone met een middelhoge verwachting.
- *gespecificeerde archeologische verwachting*: op basis van de resultaten van het bureauonderzoek kunnen in het plangebied resten uit Middeleeuwen en Nieuwe tijd aanwezig zijn. Deze worden verwacht direct onder de bouwvoor in de top van het dekzand of, indien er nog veen aanwezig is, in het veen. Archeologische resten die samenhangen met de veenontginning zullen dateren uit de periode Middeleeuwen - Nieuwe Tijd. Indien de top van het dekzand nog intact is, bestaat tevens de mogelijkheid dat archeologische resten uit de Steentijd aanwezig zijn.
- *archeologisch advies*: in plangebieden met een middelhoge verwachting moet volgens de gemeentelijke archeologische advieskaart gestart worden met een bureauonderzoek. Bij een niet lineaire verstoring wordt daarna een verkennend booronderzoek uitgevoerd.

3 Veldonderzoek

3.1 Methode

- *positie boringen*: min of meer gelijkmatig verspreid over het plangebied, buiten de voormalige bebouwing
- *gebruikt boormateriaal*: gutsboor (2 cm diameter)
- *totaal aantal boringen*: 6
- *minimaal geboorde diepte*: 1,0 m –Mv.
- *maximaal geboorde diepte*: 2,1 m –Mv.
- *boorbeschrijvingen*: lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989). De uitgebreide boorbeschrijvingen (inclusief lithologisch profiel) zijn opgenomen in bijlage 1.
- *X-/Y- en Z-coördinaten van de boringen gemeten met*: GPS

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

- *beschrijving laagopvolging (lithologisch) en interpretatie (lithogenetisch)*. De bodemopbouw wordt van boven naar onder beschreven. De toplaag bestaat uit een 0,25 tot 0,60 m dikke bouwvoor en/of verstoorde laag (matig fijn, zwak siltig, geelgrijs tot donkerbruingrijs zand met vaak zand en/of veenbrokken). In de boringen 1, 2 en 6 bevindt zich hieronder een 0,1 tot 0,75 m dikke veenlaag (mineraal arm of zwakzandig, (zwart)bruin, veraard of niet gedifferentieerd veen. Onder de toplaag of het veen is dekzand aangetroffen (matig fijn, zwak tot matig siltig zand in geeltinten). In het dekzand is geen podzolbodem waargenomen.

Archeologie

Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

4 Samenvatting

4.1 Conclusies

Hieronder worden de overige conclusies gegeven in de vorm van de antwoorden op de onderzoeksvragen (zie § 1.3)

- *Zijn de archeologisch relevante lagen in het plangebied intact?*
Het veldonderzoek heeft aangetoond dat de archeologische relevante niveaus, buiten de voormalige bebouwing deels intact zijn. De top van het veen zal voor een deel in de bouwvoor zijn opgenomen, gezien het voorkomen van veenbrokken in de bouwvoor. Onder het veen bevindt zich dekzand, waarvan de top niet diep is verstoord. In geen enkele boring is in de top van het dekzand een podzolbodem waargenomen.
- *Heeft dat gevolgen voor de archeologische verwachting?*
De archeologische verwachting hoeft niet bijgesteld te worden, deze blijft middelhoog.
- *Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?*
In het plangebied zijn geen aanwijzingen voor een archeologische nederzetting gevonden. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.
- *Is archeologische vervolgonderzoek noodzakelijk?*
Zie § 4.2: aanbevelingen.

4.2 Aanbevelingen

Hoewel de relevante archeologische niveau's deels intact zijn is, geven de resultaten van het onderzoek geen aanleiding om archeologisch maatregelen (planaanpassing, vervolgonderzoek, etc.) aan te bevelen. Dit gezien de verstoringen binnen het plangebied als gevolg van de nieuwbouw en sloop van de gebouwen uit de jaren 60-70 van de 20e eeuw, het ontbreken van archeologische indicatoren in de boringen en het niet voorkomen van een podzol in de top van het dekzand. Vanuit archeologisch oogpunt bestaat er geen bezwaar tegen het uitvoeren van de geplande bodemingrepen.

Wanneer bij de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, moet hiervan direct melding gemaakt worden bij de bevoegde overheid (gemeente Meppel).

Literatuur

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Krol, T.N., 2012. Archeologische begeleiding werkzaamheden riooltracé centrum Nijeveen, gemeente Meppel (DR). *MUG-rapport 2011-41*.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. Ligging van het plangebied (rood). Inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur2. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen (inclusief lithologisch profiel)

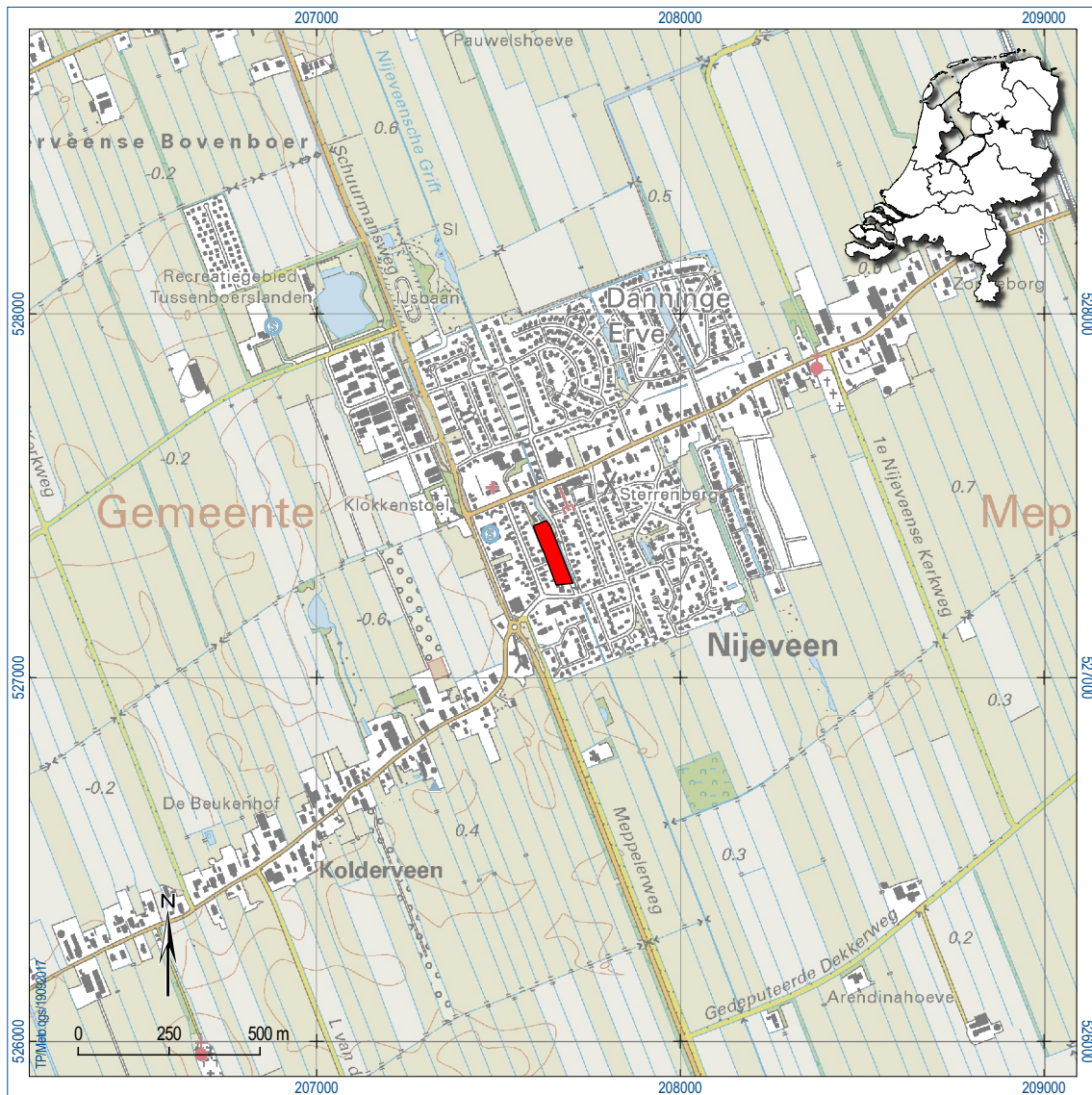
Archeologische perioden			
Tijdperk		Datering	
Recente tijd			
Nieuwe tijd	C	1945	
	B	1850	
	A	1650	
Middeleeuwen	Laat B	1500	
	Laat A	1250	
	Vroeg	D: Ottoonse tijd	1050
		C: Karolingische tijd	900
		B: Merovingische tijd	725
		A: Volksverhuizingstijd	525
Romeinse tijd	Laat	450	
	Midden	270	
	Vroeg	70 na Chr.	
Prehistorie	IJzertijd	Laat	15 voor Chr.
		Midden	250
		Vroeg	500
	Bronstijd	Laat	800
		Midden	1100
		Vroeg	1800
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2000
		Midden	2850
		Vroeg	4200
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	4900/5300
		Midden	6450
		Vroeg	8640
	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	9700
		Jong B	12.500
		Jong A	16.000
		Midden	35.000
		Oud	250.000

tabel1_standaard_Archeologisch_RAAP_2014

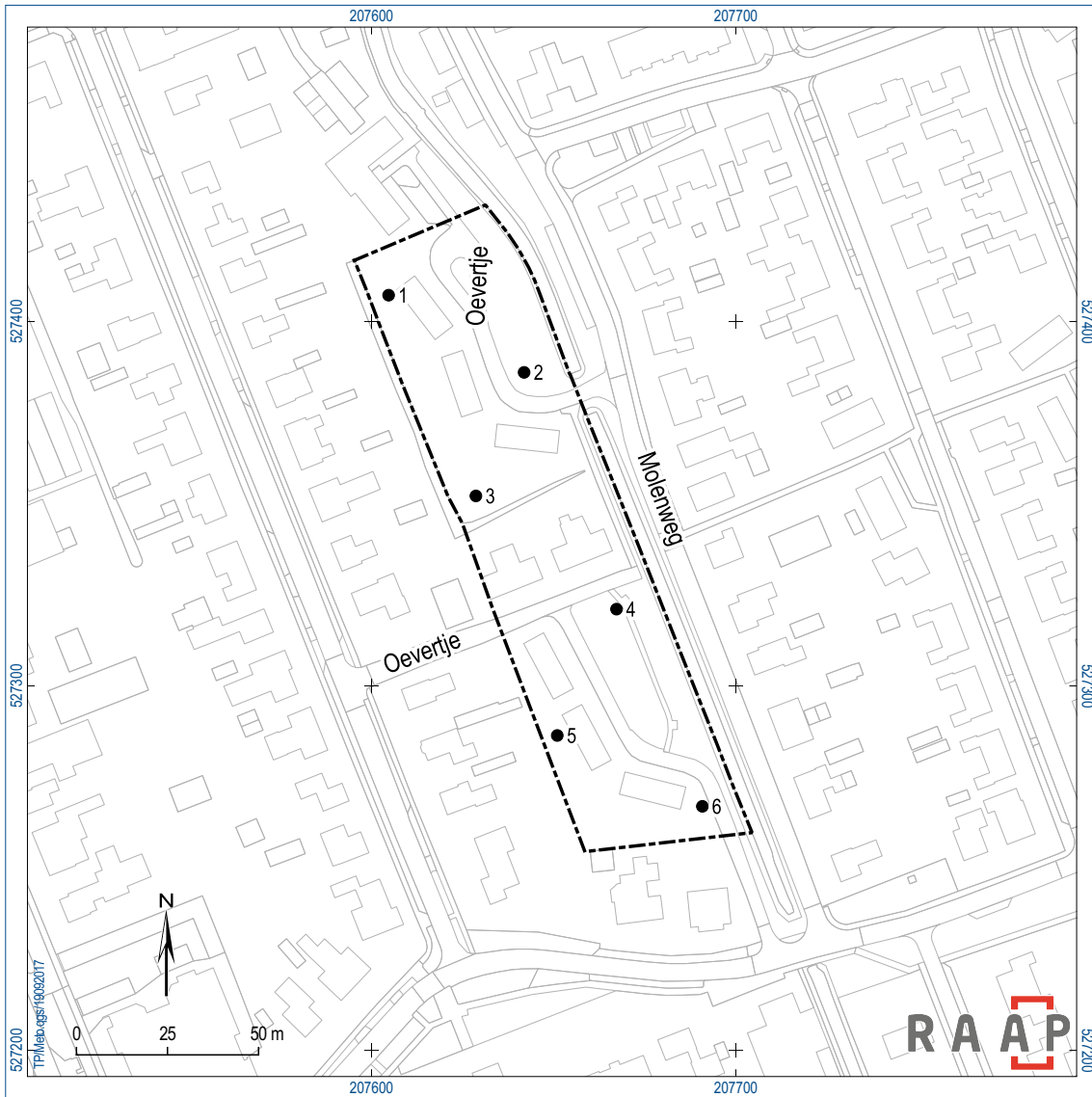
Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen

(inclusief lithologisch profiel)

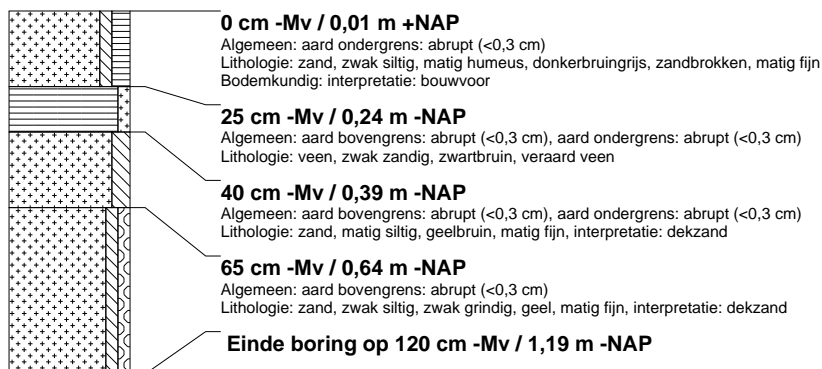
Figuur 1. Ligging van het plangebied (rood). Inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Boorpuntenkaart.

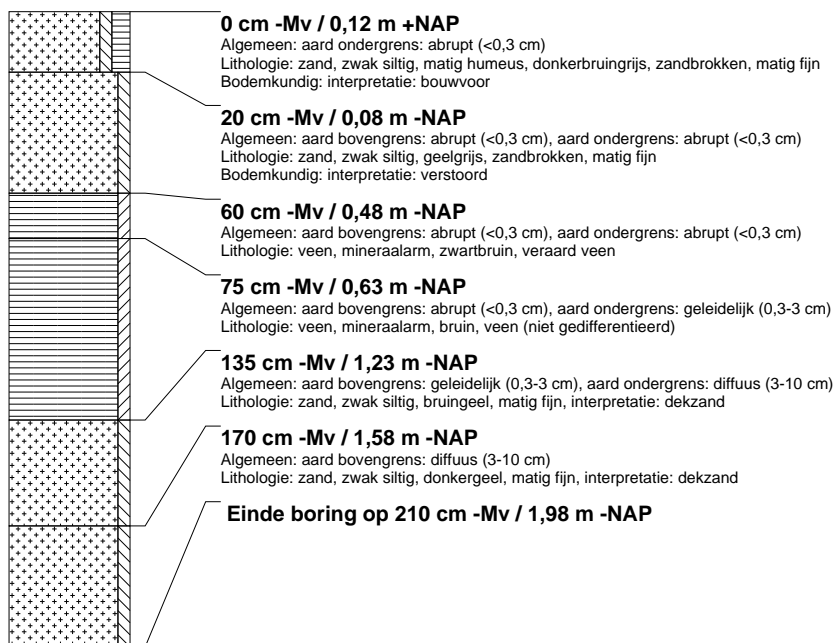
boring: METO-1

beschrijver: EZ, datum: 6-9-2017, X: 207.604,67, Y: 527.407,24, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 16G, hoogte: 0,01, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Drenthe, gemeente: Meppel, plaatsnaam: Nijeveen, opdrachtgever: Rho adviseurs voor leefruimte, uitvoerder: RAAP Noord

boring: METO-2

beschrijver: EZ, datum: 6-9-2017, X: 207.641,86, Y: 527.386,06, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 16G, hoogte: 0,12, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Drenthe, gemeente: Meppel, plaatsnaam: Nijeveen, opdrachtgever: Rho adviseurs voor leefruimte, uitvoerder: RAAP Noord

boring: METO-3

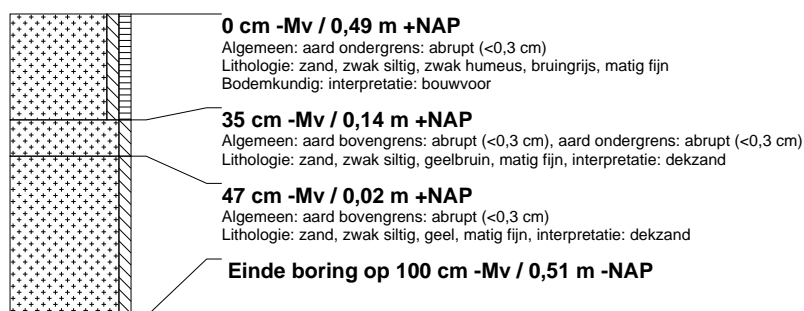
beschrijver: EZ, datum: 6-9-2017, X: 207.628,63, Y: 527.352,16, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 16G, hoogte: -0,05, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Drenthe, gemeente: Meppel, plaatsnaam: Nijeveen, opdrachtgever: Rho adviseurs voor leefruimte, uitvoerder: RAAP Noord

boring: METO-4

beschrijver: EZ, datum: 6-9-2017, X: 207.667,22, Y: 527.321,09, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 16G, hoogte: 0,49, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Drenthe, gemeente: Meppel, plaatsnaam: Nijeveen, opdrachtgever: Rho adviseurs voor leefruimte, uitvoerder: RAAP Noord

boring: METO-5

beschrijver: EZ, datum: 6-9-2017, X: 207.650,96, Y: 527.286,42, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 16G, hoogte: 0,33, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Drenthe, gemeente: Meppel, plaatsnaam: Nijeveen, opdrachtgever: Rho adviseurs voor leefruimte, uitvoerder: RAAP Noord

boring: METO-6

beschrijver: EZ, datum: 6-9-2017, X: 207.690,79, Y: 527.266,99, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 16G, hoogte: 0,41, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: zandguts-2 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Drenthe, gemeente: Meppel, plaatsnaam: Nijeveen, opdrachtgever: Rho, uitvoerder: RAAP Noord

